

УДК [811:378]:004

Литвиненко О. В.

ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ПОШТИ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглядається прагматична спрямованість використання електронної пошти в навчанні іноземної мови у ВНЗ. Обговорюються основні напрямки та переваги роботи з електронною поштою, практичні підходи щодо реалізації цих напрямків у навчальному процесі.

Ключові слова: електронна пошта, іноземна мова, ВНЗ, комунікація.

Необхідною умовою досягнення сучасної якості освіти є впровадження нових інформаційних освітніх технологій, а вибір педагогічних технологій має відбивати особливості сучасного особистісно-орієнтованого підходу.

Інформаційне навчальне середовище має низку перспективних напрямів подальшого розвитку, серед яких виділяють розширення інтеграційних знань студентів і викладачів на основі аналізу глобальних інформаційно-педагогічних ресурсів, використання й розробка інформаційно-аналітичних технологій, спрямованих на підвищення якості професійної підготовки студентів та необхідних для розвитку навичок дослідницької діяльності й наукової комунікації на глобальному й регіональному рівнях з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Процес навчання завжди має на увазі спільну діяльність викладача і тих, хто навчається. Викладачеві часто доводиться управляти пізнавальною діяльністю студентів і в позааудиторний час (консультації з питань навчального процесу, написання статей і рефератів, підготовка до конференцій тощо), проте з ряду причин не завжди зручно і можливо здійснювати особисте спілкування в стінах університету. Студентові необхідно створити умови для інтерактивного спілкування, для обговорення проблем, і таку можливість надає електронна пошта.

У науково-методичній літературі дослідники різних країн багато уваги приділяють мультимедійним засобам та новітнім Інтернет-орієнтованим технологіям, які дозволяють індивідуалізувати процес навчання таким чином, щоб кожен учень дістав можливість спілкуватися з викладачем в інтерактивному режимі, незалежно від свого місця розташування [1, с. 42]. Проте використання в навчанні іноземних мов студентів денних форм навчання такого повсякденного засобу масової комунікації, який за останнє десятиліття міцно увійшов до життя практично кожної сучасної людини, як електронна пошта, залишився практично без уваги дослідників. Посилаючись на дані, зібрані ЮНЕСКО у 1995 році (Сулер та Берг, 1998), автори аналітичного огляду ЮНЕСКО констатують, що впродовж досить тривалого часу електронна пошта залишалася єдиним мережевим засобом, що знаходив практичне застосування в освіті. Дані, які містяться у вищезгаданому огляді ЮНЕСКО, говорять про те, що з усіх наявних Інтернет-сервісів електронна пошта є технологічним засобом, який найчастіше використовується в навчанні [1, с. 102].

Проблема використання Інтернет-орієнтованих технологій розглядалися А.Хуторським, О.Тарнопольським, В.Жировим, Є.Скибою, І.Роберт, Л.Мартиросян та іншими, проте ресурси електронних засобів комунікації досліджені недостатньо, тому метою цієї статті є розгляд можливостей електронної пошти для забезпечення взаємодії викладача і студентів денної форми навчання у ВНЗ під час навчання іноземних мов.

Однією з найбільших труднощів у викладанні іноземних мов є відсутність іншомовного середовища і практики реального повсякденного застосування отриманих знань. У зв'язку з цим викладачі іноземних мов вимушені шукати найбільш актуальні засоби оптимізації навчального процесу як в аудиторії, так і у позааудиторний час.

© Литвиненко О. В., 2011

Сучасне інформаційне суспільство характеризується високою потребою спілкування, гнучкістю світосприйняття та мобільністю, що вимагає від студентів уміння використовувати нові інформаційні технології та бути готовими до міжособистісного та міжкультурного спілкування.

Електронна пошта (e-mail) – це метод обміну електронними повідомленнями між автором і одним або більшою кількістю одержувачів. Сучасна електронна пошта діє через Інтернет або інші комп'ютерні мережі та не вимагає одночасної присутності в мережі користувачів або їх комп'ютерів; потрібне тільки коротке з'єднання, зазвичай через сервер електронної пошти, щоб послати або отримати повідомлення.

На відміну від мобільного телефона, електронна пошта робить можливим обмін даними будь-якого змісту (текстові документи, графіка, аудіо-, відеофайли, архіви, програми).

Після відправлення повідомлення, як правило, у вигляді звичайного тексту, адресат отримує його на свій комп'ютер через деякий період часу і знайомиться з ним, коли йому буде зручно [2].

Величезною перевагою електронної пошти є можливість швидкого зв'язку. Обмеження може бути лише одне – відсутність комп'ютера, що для викладачів і студентів вищих навчальних закладів уже не актуально. Практично у кожного з них є стаціонарні або портативні комп'ютери, а навчальні заклади оснащені комп'ютерними класами, де передбачена можливість виходу в Інтернет. Таким чином, створена матеріальна, або технічна, основа для користування електронним зв'язком.

У методичній літературі можливості електронної пошти розглядаються, як правило, в контексті *дистанційного* навчання для доставки змістовної частини навчальних курсів, забезпечення гнучкого й інтенсивного процесу консультацій, зворотного зв'язку студента з викладачем.

При денній формі навчання у ВНЗ, де на іноземні мови навчальний план відводить обмаль годин на аудиторні заняття, студенти не завжди мають достатній рівень підготовки, а перед викладачами стоїть завдання формування комунікативної компетенції у різних сферах життєдіяльності, проблема новітніх освітніх технологій стоїть особливо гостро.

Електронна пошта є ефективною технологією, яка може бути використана також при *денній* формі навчання для доставки навчальної літератури та консультацій.

Використання електронної пошти має як *мовні*, так і *немовні* напрямки. Під мовними напрямками використання електронної пошти ми розуміємо аспекти використання іноземної мови для спілкування; немовні напрямки включають організаційні та консультативні аспекти спілкування, предметом яких є іноземна мова, проблеми її вивчення або використання, при цьому мова спілкування – рідна.

М. Варшауер, Х. Шетцер та К. Мелоні [3] виділяють три основні напрямки впровадження Інтернету в навчання англійської мови як іноземної:

1. Спілкування через Інтернет та виконання через Інтернет спільних студентських проєктів. Спілкування через Інтернет (електронна пошта, різні чати, форуми тощо) може проводитися з носіями мови, студентами з інших ВНЗ та інших країн, які вивчають ту ж саму іноземну мову, студентами своєї групи та викладачем. Таке інтенсивне писемне мовлення з використанням комп'ютера сприяє розвитку мовленнєвих навичок та вмій.
2. Пошук інформації в Інтернеті, що забезпечує студентів численними її джерелами для виконання різних навчальних завдань.
3. Публікація студентських робіт у мережі Інтернет.

О. Тарнопольський [4, с. 48] вважає однією з переваг використання Інтернету для вивчення іноземної мови у спеціальних цілях забезпечення ним можливостей для студентів самостійно або за завданнями викладача проводити Інтернет-пошук автентичних фахових мовленнєвих матеріалів для подальшого використання у навчальному процесі.

А. Бичок [5, с. 16] також відмічає, що електронна пошта надає можливість листування з носієм мови, реалізації культурних проектів, взаємонавчання та інше. На її думку, використання електронної пошти передбачає взаємну корекцію та такі види мовленнєвої діяльності, як читання та підготовлене писемне монологічне мовлення у вигляді листа.

Узагальнюючи ці дослідження, можна зробити висновок, що використання електронної пошти активізує у студентів розвиток навичок таких видів іншомовної мовленнєвої діяльності, як читання, реферування та писемне монологічне мовлення.

Як показує практика, особисті зустрічі викладача і студента для проведення всіляких консультацій можуть затягуватися або навіть відмінитися внаслідок взаємного очікування, незбігів у розкладі, особистих причин тощо.

Немовні аспекти застосування електронної пошти є факультативними і сприяють вивченню іноземної мови за рахунок використання електронної пошти у наступних випадках.

1. Електронна пошта є зручним засобом передачі інформації стосовно різноманітних організаційних заходів, від несподіваних змін у розкладі до термінових запрошень на конференції, нагадування про необхідність зробити що-небудь тощо. На відміну від мобільного зв'язку, де не завжди є доступ до абонента, а отримане усне повідомлення студент може й забути, повідомлення, надіслане електронною поштою, зберігається необмежений час і служить постійним нагадуванням про необхідну дію або відповіді на отриману інформацію.
2. Електронна пошта надає можливість оперативно проводити консультації з використання мовного матеріалу або виконання домашнього завдання. Це особливо зручно та доцільно у тих випадках, коли вживання мовного явища, терміну, побудова статті або презентації не потребує довгих роз'яснень або ця тема обговорювалась раніше. Так, наприклад, під час вивчення теми «Написання резюме та супроводжувального листа», студенти можуть відіслати електронною поштою свої роботи викладачу на перевірку, швидко отримати зауваження та коментарі, виправити свої помилки та надіслати свої роботи доти, доки робота не буде виконана, згідно з вимогами. Тільки тоді робота роздруковується та здається викладачу в належному вигляді. Інтенсивність такого листування може доходити до 2-3 листів на день. Студентам не доводиться чекати викладача в університеті, потім їхати додому або шукати місця у комп'ютерному класі; вони заощаджують, таким чином, не тільки час, але й кошти на папір і принтер.

Проведення консультацій за допомогою електронної пошти зручно для викладача ще й тим, що він може скористатися, у разі потреби, інформаційно-довідковими матеріалами, які зберігає удома.

3. Матеріали для навчального процесу (наприклад, посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки) викладачам доводиться час від часу поновлювати або перероблювати відповідно до нових даних, що з'являються в Інтернеті або інших джерелах інформації. Такі матеріали також зручно заделегідь пересилати електронною поштою декільком студентам, які потім розповсюджують ці матеріали у групі.
4. З кожним роком збільшується кількість студентів, які самостійно або за завданнями викладача проводять Інтернет-пошук автентичних фахових матеріалів іноземною мовою для подальшого використання у навчальному процесі. Електронна пошта не тільки надає можливість консультацій з написання статей і рефератів, підготовки до виступу на конференціях та участі в конкурсах, але й є інструментом для пересилки за схемами «викладач-студент», «студент-викладач», «студент-студент» матеріалів або посилок на інтернет-сторінки для статей, рефератів, виступів.

Важливою рисою електронної пошти є можливість обміну не тільки іншомовними текстовими документами, але й аудіо- та відеофайлами, графікою, архівами. Досить

часто трапляються випадки, коли студенти під час пошуку фахової іншомовної літератури знаходять такі матеріали, які викладач використовує під час підготовки занять з іноземної мови. Наприклад, схема гідравлічного баку та фільтру екскаватора фірми Caterpillar з позначками частин іноземною мовою, яку знайшов та переслав електронною поштою один із аспірантів викладачу англійської мови, цікава термінами, які спеціаліст перекладе точніше, ніж викладач-гуманитарій. Проблема полягає в тому, що політехнічний словник пропонує багато варіантів перекладу, але не всі вони коректні, а більшість спеціалізованих словників на паперових носіях застарілі.

5. Електронна пошта є зручним засобом підтримки зв'язку з випускниками і студентами, які знаходяться на стажуванні або навчанні в зарубіжних університетах; проведенні дистанційних консультацій для них у разі потреби. Таке дистанційне спілкування є не тільки «мовною опорою», але й у деяких випадках моральною та психологічною підтримкою, стимулює поглиблене вивчення іноземної мови.

Підкреслюємо, що не йдеться про підміну особистих зустрічей й індивідуальних консультацій віч на віч спілкуванням електронною поштою. Використання електронної пошти найдоцільніше у випадках, коли неправильне вживання мовного явища, терміну, побудову статті або презентації можна пояснити або прокоментувати коротко, зазвичай після попереднього особистого спілкування, або у дистанційному спілкуванні.

Таким чином, електронна пошта надає нові широкі можливості писемного спілкування з метою вивчення іноземної мови. Таке дистанційне спілкування може ефективно застосовуватися як складник навчального процесу через незрівнянно вищий рівень психологічного комфорту, відсутність бар'єрів, які завжди стають на заваді в ситуації безпосереднього реального спілкування. Безперечно, така форма мовного та немовного спілкування суттєво інтенсифікує навчання, сприяє активізації пізнавальної активності студентів, підвищує інтерес до вивчення іноземної мови.

Навчання іноземних мов оптимізується за рахунок розширення інформаційно-консультативних і організаційних можливостей завдяки використанню електронної пошти.

Недоліком спілкування через електронну пошту є використання особистого часу викладача, проте це з лишком компенсується мобільністю спілкування й заощадженням часу, що викладач втрачає під час особистих зустрічей.

Список використаних джерел

1. <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001284/128463rb.pdf>
2. <http://en.wikipedia.org/wiki/Email>
3. Warschauer M., Shetzer H. Meloni C. Internet for English teaching / M. Warschauer, H. Shetzer, C. Meloni. – Alexandria, VA: TESOL, 2000. – 176 p.
4. Тарнопольський О.Б. Використання інтернет-технологій у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей. / ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2010. -№ 53. С. 47-51.
5. Бичок А.В. Роль комп'ютеризації у процесі підготовки спеціалістів з міжнародної економіки. / Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. - Випуск 51, частина 2. – Кіровоград, 2003. С. 16-19.

The article considers a pragmatic line in using e-mail in teaching foreign languages in engineering institutions of higher learning. Major aspects and advantages of e-mail as well as practical approaches towards realization of the aspects in the educational process have been discussed.

Key words: e-mail, foreign languages, higher technical educational establishments, communication